

OSLO UNIVERSITETSSYKEHUS HF
Postboks 4956 Nydalen
0424 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 23/11149-3
Saksbehandler: Jeppe Skullerud Ugland
Dato: 10.08.2023

Svar på spørsmål om oppfølging av pasienter på tvungent psykisk helsevern uten døgn med forhøyet voldsrisiko

Viser til henvendelse 17.03.2023 fra Oslo universitetssykehus, Nydalen DPS, v/ seksjonsleder Grethe J.S. Larsen.

I henvendelsen reises det spørsmål om gjennomføring av kontrollundersøkelser for pasienter på tvungent vern uten døgn med forhøyet voldsrisiko. For det første om vurderingene til faglig ansvarlig kan baseres på opplysninger fra samarbeidende helsepersonell alene. For det andre etterspørres «en vurdering av hensiktsmessigheten av kravet om at pasienten skal informeres om vedtaksansvarliges vurdering hver tredje måned, når det oppleves som en krenkende provokasjon og utfallet er forutsigbart.»

Helsedirektoratets vurdering:

I psykisk helsevernloven (phvl.) § 4-9 første ledd fremgår det at faglig ansvarlig skal «[...] sørge for at det minst en gang hver tredje måned ved undersøkelse vurderes om vilkårene for vernet etter § 3-3 fremdeles er til stede. Vurderingene skal nedtegnes i journalen.»

Det fremgår av forarbeidene til bestemmelsen at formålet med kontrollundersøkelsene er å forhindre at noen urettmessig er under tvungent psykisk helsevern og at institusjonene i psykiatrien blir en «oppbevaringsplass» for mennesker som ikke fyller vilkårene for tvungent vern, jf. Ot.prp. nr. 11 (1998-1999), s. 122.¹

Videre vises det til Helsedirektoratets kommentarer til phvl. § 4-9 første ledd:

*«Kravet om kontrollundersøkelse innebærer at faglig ansvarlig **selv** må foreta en personlig undersøkelse i møte med pasienten. Faglig ansvarlig kan ikke bygge sine vurderinger på informasjon fra samarbeidende/oppfølgende helsepersonell alene. På bakgrunn av undersøkelsen må faglig ansvarlig vurdere om vilkårene for tvungent psykisk helsevern er oppfylt (§ 3-3). Herunder må det vurderes om pasienten fortsatt mangler samtykkekompetanse, om tvungent vern fortsatt er den beste løsningen for*

¹ Se: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-11-1998-99-/id159399/?ch=2#del2-kap8-9-4>

pasienten, og om det er mulig å gjennomføre behandlingen på frivillig grunnlag. Den faglig ansvarliges vurderinger skal nedtegnes i pasientens journal.

Kontrollundersøkelser kan helt unntaksvis foregå ved bruk av videokonferanse.»²

Kravet er altså at faglig ansvarlig selv må foreta en personlig undersøkelse av pasienten for å bringe på det rene at vilkårene fortsatt er oppfylt. Det er ikke noe i veien for at faglig ansvarlig også bygger sine vurderinger på opplysninger fra annet helsepersonell. Dette vil i mange tilfeller også være naturlig, da annet helsepersonell følger pasienten opp i det daglige. Likevel presiseres det i kommentarene til § 4-9 at faglig ansvarlig ikke kan basere vurderingene på annet helsepersonell *alene*. Grunnen til dette er at faglig ansvarlig er den som faktisk er ansvarlig for det tvungne vernet, og er det helsepersonellet med nødvendig kompetanse til å foreta de konkrete vurderingene som stilles til en kontrollundersøkelse, jf. phvl. § 1-4.

Neste spørsmål er knyttet til hvilken informasjon pasienten skal gis når det foretas kontrollundersøkelse, jf. phvl. § 4-9.

Slike kontrollundersøkelser er ikke vedtak med påfølgende klageadgang, men samtidig er det klart at pasienten har rett til fortløpende informasjon om sin helsetilstand og den helsehjelpen som gis, jf. pasient- og brukerrettighetsloven (pbrl.) § 3-2. Hvordan slik informasjon mest hensiktsmessig gis i tilknytning til kontrollundersøkelsene, må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Vurderingene i kontrollundersøkelsen *skal nedtegnes i journalen*, jf. phvl. § 4-9 første ledd siste punktum. Videre kan pasienten få innsyn i journal dersom vedkommende ber om det, jf. pbrl. § 5-1.

Ved fare for utagering ved gjennomføring av kontrollundersøkelser, må man sørge for tilstrekkelig personale og tilrettelegging for å ivareta sikkerheten til pasienten og helsepersonellet. Dersom sikkerheten ikke kan ivaretas innenfor rammene av tvungent vern uten døgnopphold, herunder at bistand av politi ikke er tilstrekkelig, må faglig ansvarlig vurdere om tvungent vern med døgnopphold er et bedre alternativ for pasienten.

Som det fremgår av kommentarene til phvl. § 4-9 første ledd kan kontrollundersøkelsen *helt unntaksvis* foregå ved bruk av videokonferanse. Eksempler her har vært i Nord-Norge hvor avstanden mellom ansvarlig institusjon og pasient er uforholdsmessig stor (avstandshensyn), samt under koronapandemien (smittevernhensyn). Slik Helsedirektoratet vurderer det kan ikke unntaket brukes av sikkerhetshensyn.

Vennlig hilsen

Dag Erlend Reite e.f. avdelingsdirektør

Jeppe Skullerud Ugland
Dokumentet er godkjent elektronisk

² Helsedirektoratet (2017). § 4-9. Kontrollundersøkelser. Oslo: Helsedirektoratet (sist faglig oppdatert 29. november 2017. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/psykisk-helsevernloven-med-kommentarer/gjennomforing-av-psykisk-helsevern#paragraf-4-9-kontrollundersokelser>